

ИНСТИТУТ ЗА ЕКОНОМИКУ ПОЉОПРИВРЕДЕ, БЕОГРАД

***ДР ВЕСНА ПОПОВИЋ
МР БРАНКО КАТИЋ***

**УВОЗНА ЗАШТИТА И ПОДРШКА ИЗВОЗУ
ПОЉОПРИВРЕДЕ СРБИЈЕ
У ПРОЦЕСУ ПРИСТУПАЊА СТО И ЕУ**

Монографија

Београд, 2007.

ИНСТИТУТ ЗА ЕКОНОМИКУ ПОЉОПРИВРЕДЕ, БЕОГРАД

***ДР ВЕСНА ПОПОВИЋ
МР БРАНКО КАТИЋ***

**УВОЗНА ЗАШТИТА И ПОДРШКА ИЗВОЗУ
ПОЉОПРИВРЕДЕ СРБИЈЕ
У ПРОЦЕСУ ПРИСТУПАЊА СТО И ЕУ**

Монографија

Београд, 2007.

Издавач
Институт за економику пољопривреде, Београд

За издавача
Др Драго Цвијановић, директор

Рецензенти
Проф. др Милан Р. Милановић
Др Данило Томић

Тираж
300 примерака

Штампа
DIS Public d.o.o. Beograd

CIP Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

339.54:061.1(100):631
339.5.012.42(4-12)
339.564:631(497.11)"2001/2005"

ПОПОВИЋ, Весна

Увозна заштита и подршка извозу пољопривреде Србије у процесу приступања СТО и ЕУ: монографија / Весна Поповић, Бранко Катић.
Београд: Институт за економику пољопривреде, 2007 (Београд: Dis public).
- 219 стр.: табеле; 24 cm

Тираж 300. – Стр. 217-218: Рецензија/ Данило Томић. – Стр. 212-216:
Рецензија/ Милан Р. Милановић. – Напомене и библиографске референце уз
текст. – Библиографија: стр. 208-211.

ISBN 978-86-82121-33-6

1. Катић, Бранко

а) Светска трговинска организација - Србија

б) Пољопривредни производи – Извоз – Србија – 2001-2005

ц) Слободна трговина – Југоисточна Европа

COBISS.SR-ID 138341644

Штампање монографије је у целини финансирано од стране Министарства науке
и заштите животне средине Републике Србије.

I ПРЕДГОВОР

Укључење у међународне организације и институције, са посебним тежиштем на укључење у СТО и Европску унију, представља један од приоритетних циљева Републике Србије. Процене и очекивања су да се у 2008. години обезбеди чланство у СТО, а 2012. године у ЕУ.

Током 2005. године Србија (Србија и Црна Гора) је добила позитивну студију изводљивости, а успешно су окончани преговори, односно последња (шеста) ревизија закљученог трогодишњег аранжмана са ММФ. Савет министара Европске уније, почетком октобра 2005. године, одобрио је почетак преговора о закључивању *Споразума о стабилизацији и придруживању Европској унији*, што је битна степеница на дужем путу ка чланству у Европској унији. Опредељење је било да се овај споразум закључи до краја 2006. године, што би нам, поред осталог, омогућило да користимо средства структурних фондова ЕУ у периоду од 2007. до 2013. године. С тим у вези, већ се отпочело са одговарајућим консултацијама и проценом средстава за финансирање оних активности и програма које је неопходно реализовати до укључења у ЕУ.

Преговори Србије са СТО отпочели су 15. фебруара 2005. године, подношењем захтева Генералном савету СТО за одвојени пријем Србије у СТО и интензивирани подношењем *Меморандума о спољнотрговинском режиму о приступању СТО*, на првој седници Радне групе за прикључење, одржаној 7. октобра 2005. године. У наставку преговора, у оквиру процеса либерализације у области трговине робом и услугама и програма хармонизације прописа са правилима СТО разматраће се иницијалне понуде за преговоре у области робе, услуга и субвенција у пољопривреди и водити мултилатерални и билатерални преговори о листи концесија у вези са смањењем царина, либерализацијом пољопривреде и услуга. Следи израда извештаја о преговорима и споразума о приступању СТО, са листом преузетих обавеза у вези са либерализацијом и усвајање протокола о приступању СТО (рачуна се током 2008. године). То је значајно и за саму Србију и за њено приближавање ЕУ.

У постизању наведених циљева, веома је важно *унапређивати регионалну сарадњу*, у оквиру Пакта за стабилност југоисточне Европе, а посебно са суседним земљама. Реализација и даље унапређивање потписаних Споразума о слободној трговини са појединим земљама, односно у оквиру будућег ЦЕФТА аранжмана се подразумевају.

Како је пракса показала, у преговорима се *најтеже долази до усаглашених решења у области пољопривреде*. Сектор пољопривреде је, генерално, високо осетљив, када је у питању ниво заштите на граници из више разлога - биотехнолошких (климатски услови, ресурсни потенцијал, биолошки процеси), економских (спори обрт капитала, сложене хоризонталне и вертикалне везе унутар сектора) и социјалних (прехранбена сигурност, социјална стабилност). Уз то, степен осетљивости донекле варира по појединим гранама пољопривредне производње.

Питање је *којим темпом смањивати степен заштите наше пољопривреде, односно повећавати либерализацију домаћег тржишта.*

Решења свакако треба тражити у регулативи саме Светске трговинске организације. Почетак нове рунде трговинских преговора озваничен је на Министарској конференцији СТО одржаној у Дохи (Катар), 9-14. новембра 2001. године. Декларацијом из Дохе, у сектору пољопривреде, постигнута је сагласност земаља чланица СТО за "вођењем преговора који за циљеве имају значајно унапређење тржишног приступа, редукцију, до потпуног уклањања, свих облика извозних субвенција и значајно смањење трговинско-дисторзивне интерне подршке".

Иако су преговори од средине 2006. године суспендовани, због немогућности постизања сагласности о предвиђеним редукцијама у областима увозног приступа и домаће подршке у сектору пољопривреде, обим обухваћених отворених питања и досадашњи резултати довољна су гаранција да ће се до значајних помака у даљој либерализацији светског тржишта пољопривредних производа свакако доћи, макар и уз извесна одступања од предвиђених рокова.

Када су у питању преговори о прикључењу Србије СТО, приликом дефинисања Листе концесија треба водити рачуна да иста мора бити усклађена са обавезама које проистичу из започетих преговора о закључивању Споразума о стабилизацији и придруживању са ЕУ и обратно.

Закључени Споразуми о стабилизацији и придруживању наших суседа са ЕУ (првенствено Хрватске) могу послужити као добра основа за дефинисање смерова и интензитета потребне либерализације/хармонизације у пољопривредном сектору.

Монографија првенствено има за циљ да, анализом: *кретања у Доха преговорима, законске регулативе у спољнотрговинском промету, споразума о слободној трговини са земљама у региону, Споразума о аутономним трговинским мерама са ЕУ, нивоа царинске заштите у ЕУ, Хрватског споразума о стабилизацији и придруживању са ЕУ, извозно/увозних токова и нивоа подршке извозу и нивоа конкурентности по секторима, у виду запажања и препорука у вези темпа и обима снижења тарифне заштите* пружи аналитичко-документациону основу за формулисање конкретних одлука у овој области, без претензија за пружањем потпуних и коначних одговора на питања о облицима, обиму и динамици смањења увозне заштите у процесу прикључења земље СТО и ЕУ.

Посебно се захваљујемо, на корисним сугестијама, рецензентима Монографије проф. др Милану Р. Милановићу и др Данилу Томићу, научном саветнику, као и господину Милошу Миловановићу, саветнику у Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде и председавајућем Радне групе за пољопривреду Националног конвента о Европској унији.

Београд, 2007. године

Аутори

Садржај

I ПРЕДГОВОР	3
Садржај	5
II ДОХА РУНДА СТО ПРЕГОВОРА У СЕКТОРУ ПОЉОПРИВРЕДЕ	
2.1. Осврт на ток преговора у сектору пољопривреде.....	7
2.2. Преговори у одељку увозног приступа Споразума о пољопривреди.....	9
2.2.1. Тарифе	10
2.2.2. Тарифне квоте и управљање тарифним квотама.....	20
2.2.3. Заштитна клаузула.....	24
2.2.4. Остала питања	26
2.2.5. Економије у транзицији и нове чланице.....	28
2.3. Преговори у одељку извозних субвенција Споразума о пољопривреди.....	30
2.3.1. Извозне субвенције	31
2.3.2. Извозни кредити, извозне гаранције и осигурање извоза	33
2.3.3. Помоћ у храни.....	35
2.3.4. Државна извозна трговинска предузећа.....	37
2.3.5. Извозна ограничења и таксе	38
III СТРУКТУРА ТАРИФНЕ ЗАШТИТЕ У СЕКТОРУ ПОЉОПРИВРЕДЕ СРБИЈЕ	
3.1. Законска регулатива.....	40
3.2. Закон о спољнотрговинском пословању	40
3.2.1. Одлука о разврставању робе на облике извоза и увоза	41
3.3. Закон о посебној дажбини при увозу пољопривредних и прехранбених производа	44
3.3.1. Одлука о висини посебних дажбина при увозу пољопривредних и прехранбених производа	44
3.4. Закон о девизном пословању.....	46
3.5. Царински закон	47
3.5.1. Одлука о сезонским царинским стопама на увоз одређених пољопривредних производа	48
3.6. Закон о царинској тарифи	49
3.6.1. Царинска тарифа	50
IV НИВО ТАРИФНЕ ЗАШТИТЕ И МОДАЛИТЕТИ ТРГОВИНСКИХ ПРЕФЕРЕНЦИЈАЛА У СЕКТОРУ ПОЉОПРИВРЕДЕ	
4.1. Ниво и структурирање тарифних еквивалената	62
4.2. Споразуми о слободној трговини са земљама Југоисточне Европе.....	65
4.2.1. Општи циљеви закључења споразума о слободној трговини	65
4.2.2. Споразум са Албанијом	67
4.2.3. Споразум са Босном и Херцеговином	68

4.2.4. Споразум са Бугарском	69
4.2.5. Споразум са Хрватском	71
4.2.6. Споразум са Македонијом	72
4.2.7. Споразум са Молдавијом	75
4.2.8. Споразум са Румунијом	76
4.2.9. Мултилатерални споразум уместо билатералних споразума	78
4.3. Споразум са Руском Федерацијом	79
4.4. Споразум о аутономним трговинским мерама ЕУ	81
4.5. Споразум о стабилизацији и придруживању и Привремени споразум Хрватске и ЕУ	86
V СПОЉНОТРГОВИНСКА РАЗМЕНА И ПОДРШКА ИЗВОЗУ ПОЉОПРИВРЕДЕ СРБИЈЕ	
5.1. Спољнотрговинска размена пољопривреде и прехранбене индустрије у периоду 2001-2005. године	92
5.1.1. Извозно-увозни токови пољопривреде и прехранбене индустрије, 2004. године	92
5.1.2. Степен концентрације извоза и увоза пољопривреде и прехранбене индустрије, 2004. године.....	95
5.2. Подстицај извоза пољопривредних и прехранбених производа	96
5.3. Ниво извозних субвенција у сектору пољопривреде	99
VI КОНКУРЕНТНОСТ ПОЉОПРИВРЕДЕ СРБИЈЕ	
6.1. Анализа осетљивости сектора пољопривреде у условима либерализације	100
6.1.1. Говедарство	100
6.1.2. Овчарство.....	111
6.1.3. Свињарство	113
6.1.4. Живинарство	119
6.1.5. Жита и производи од жита	124
6.1.6. Уље и шећер	132
6.1.7. Повртарство	140
6.1.8. Воћарство	151
6.1.9. Вино	164
6.1.10. Дуван	167
VII ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА	174
Анекси	180
Литература	208
Рецензије	212

РЕЦЕНЗИЈА

**„УВОЗНА ЗАШТИТА И ПОДРШКА ИЗВОЗУ ПОЉОПРИВРЕДЕ СРБИЈЕ У
ПРОЦЕСУ ПРИСТУПАЊА СТО И ЕУ“,
аутора др Весне Поповић и мр Бранка Катића,
Институт за економику пољопривреде, Београд**

Издавач: Институт за економику пољопривреде, Београд

Поред предговора и закључних разматрања, монографија садржи пет поглавља и то:

1 – Доха рунда СТО преговара у сектору пољопривреде

У овом поглављу су анализирани садржаји преговора у одељку увозног приступа споразума о пољопривреди као што су тарифе, тарифне квоте и управљање њима, заштитна клаузула и остала питања везана за привреде у транзицији, затим, питања везана за извозне субвенције и кредите, гаранције и помоћ у храни, извозна ограничења и државна извозна трговинска предузећа.

2 – Структура тарифне заштите у сектору пољопривреде Србије

У овом поглављу су посебно обрађени закон о спољно – трговинском пословању, затим закон о посебној дажбини при увозу пољопривредних и прехранбених производа, закон о девизном пословању и царински закон.

3 – Ниво тарифне заштите и модалитети трговинских преференцијала у сектору пољопривреде

Поред нивоа и структуре тарифних еквивалената, у овом поглављу су обрађени споразуми о слободној трговини са земљама југоисточне Европе (Албанија, Босна и Херцеговина, Бугарска, Хрватска, Македонија, Молдавија и Румунија), споразум са Руском Федерацијом, и размотрен значај мултилатералних уместо билатералних преговора. Посебно је анализиран Споразум о аутономним трговинским преференцијалима ЕУ и Споразум о стабилизацији и придруживању Хрватске и ЕУ.

4 – Спољнотрговинска размена и подршка извозу у пољопривреди Србије

У овом поглављу посебно су обрађени извозно–увозни токови пољопривредно прехранбених производа током 2004. године, степен концентрације извоза и увоза 2004. године, подстицаји извоза и ниво извозних субвенција.

5 – Конкурентност пољопривреде Србије

Ово поглавље обухвата анализу осетљивости сектора пољопривреде у условима либерализације и то по гранама производње (говедарство, овчарство, свињарство, живинарство, жита и производи од жита, уље и шећер, повртарство, воћарство, вино и дуван).

* * *

Посебан квалитет монографије представљају документациони материјали садржани у анексима 1,2,3,4,5 (од стране 144 – 169). У њима су садржани бројни подаци, релевантни за нашу пољопривреду и прехранбену индустрију.

* * *

Оцена монографије

Ова монографија има изузетну теоријску и практичну вредност, појављује се у време стварања зоне слободне трговине земаља југоисточне Европе. То претпоставља слободно кретање роба, капитала, радне снаге и услуга без царинских и других баријера у региону. Ово би требало да буде припремна фаза наше земље за учлањење у СТО, које се очекује 2008. године, и приступање ЕУ 2012–2015. године. С обзиром на ове процесе који нас очекују, веома је значајно „подесити“ инструменте увозне заштите и извозних субвенција у области пољопривреде. Либерализација увоза, извоза и цена је очигледно неминовност, као и смањење извозних субвенција за пољопривредне производе. Међутим, овде треба бити опрезан. Нагла либерализација би могла да „угуши“ домаћу производњу и због тога се аутори у овој монографији залажу за поступну либерализацију тзв., step by step, у складу са повећањем продуктивности и конкурентности наше пољопривреде.

Ова студија представља водич за креаторе спољно–трговинске политике размене пољопривредних производа наше земље.

Имајући у виду значај и важност ове проблематике за српску (пољо)привреду, предлажем да се ова књига објави и буде доступна нашој стручној и научној јавности.

Рецензент
Др Данило Томић

Изводи из рецензија:

Истраживања и свеобухватне анализе комплексних питања економске и аграрне политике изложене у овој монографији, као и њихови резултати саопштени у форми ставова, препорука и сценарија за доношење стратешких одлука о модалитетима либерализације аграрног тржишта, у оквиру два паралелна, за пољопривреду и укупну економију Србије изузетно значајна процеса – преговора о приступању СТО и придруживању ЕУ, чине ову монографију једним од најквалитетније припремљених аналитичких докумената који су, на тему реформи система увозне заштите и либерализације спољнотрговинских режима, припремљени код нас последњих година.

Монографија представља не само поуздану аналитичко-документациону основу, него и инструктивни образац за конципирање конкретних мера и избор одговарајућих сценарија реформи у овим секторима. Колико је овако детаљан аналитички материјал недостајао, могу посведочити личним искуством својевремено главног преговарача за пољопривреду у припреми споразума о слободној трговини које је Србија (СРЈ/СЦГ) закључила са девет земаља у оквиру Пакта стабилности ЈИЕ, у којима су (иако припремани на истим принципима и у стандардизованој форми) примењени различити модалитети либерализације аграрног тржишта, који се очекују као решења и у споразуму о стабилизацији и придруживању са ЕУ, као и у процесу приступања СТО.

Због свега напред наведеног, а првенствено због њене практичне употребљивости у процесу преговора о приступању СТО и придруживању ЕУ, ова монографија несумњиво заслужује одговарајућу подршку која би омогућила њено издавање, како би била доступна не само надлежним државним органима који учествују у тим процесима преговарања који ће обележити блиску будућност Србије, него и најширој стручној јавности – менаџерима у привредним друштвима, аналитичарима у институтима, коморама и министарствима, наставницима и студентима на високошколским установама.

Проф. др Милан Р. Милановић

Ова монографија има изузетну теоријску и практичну вредност, појављује се у време стварања зоне слободне трговине земаља југоисточне Европе. То претпоставља слободно кретање роба, капитала, радне снаге и услуга без царинских и других баријера у региону. Ово би требало да буде припремна фаза наше земље за учлањење у СТО, које се очекује 2008. године, и приступање ЕУ 2012–2015. године. С обзиром на ове процесе који нас очекују, веома је значајно „подесити“ инструменте увозне заштите и извозних субвенција у области пољопривреде. Либерализација увоза, извоза и цена је очигледно неминовност, као и смањење извозних субвенција за пољопривредне производе. Међутим, овде треба бити опрезан. Нагла либерализација би могла да „угуши“ домаћу производњу и због тога се аутори у овој монографији залажу за поступну либерализацију тзв., step by step, у складу са повећањем продуктивности и конкурентности наше пољопривреде.

Др Данило Томић

Литература

1. База података о извозу и увозу пољопривредних производа по количини и вредности, по земљама и групама земаља. 2005. www.fao.org;
2. Вуковић Предраг. 2005. "Степен концентрације извоза и увоза пољопривреде и прехранбене индустрије, 2004. године – статистички анекс (табеле 5.1.г - 5.1.ж)". Пројекат Обрачун агрегатног мерења подршке и извозних субвенција и анализа тарифне заштите у пољопривреди Србије. Институт за економику пољопривреде, Београд. Интерна документација;
3. ЕС. 2005. MAP – Brief. Monitoring Agri-trade Policy. DG for Agriculture and Rural Development. www.europa.eu.int/comm/agriculture/publi/map/index_en.htm;
4. ЕС. 2005а. Paris mini-ministerial: European Commission welcomes breakthrough in WTO agriculture talks. www.europa.eu.int/comm/trade/index_en.htm;
5. ЕС. 2005б. EU tables new offer in Doha World Trade talks; calls for immediate movement on services and industrial goods. (IP/05/1358). www.europa.eu.int/comm/trade/index_en.htm;
6. ЕС. 2005с. Doha Round: EU offer in agricultural negotiations. (MEMO/05/400), 28. October, 2005. www.europa.eu.int/comm/trade/index_en.htm;
7. Заједничка декларација председника влада о закључивању СЕФТА споразум. Букурешт, 6.април, 2006. Савезно Министарство за економске односе са иностранством, Београд.
8. Закон о девизном пословању. Службени лист СРЈ, бр. 23/2002 и 34/2002;
9. Закон о дувану, Службени гласник РС, бр. 101/2005;
10. Закон о спољнотрговинском пословању. Службени гласник РС, бр. 101/2005;
11. Закон о спољнотрговинском пословању. Службени лист СРЈ, бр. 46/1992, 16/1993, 24/1994, 28/1996, 29/1997, 59/1998, 44/1999, 73/2000 и 23/2001;
12. Закон о посебној дажбини при увозу пољопривредних и прехранбених производа. Службени лист СРЈ, бр. 90/1994;
13. Закон о потврђивању Споразума о слободној трговини између Савезне владе СР Југославије и Босне и Херцеговине. Сл. лист СРЈ – Међународни уговори, бр. 4/2002;
14. Закон о потврђивању Споразума о трговини између Владе СР Југославије и Владе Републике Македоније. Службени лист СРЈ-Међународни уговори, бр. 5/1996;
15. Закон о потврђивању Споразума између Савезне владе СРЈ и Владе Руске Федерације о слободној трговини између СРЈ и Руске Федерације. Службени лист СРЈ – Међународни уговори, бр.1/2002;
16. Закон о потврђивању Додатног протокола којим се усклађују трговински аспекти Споразума о стабилизацији и придруживању између Републике Хрватске, с једне стране, и Европских заједница и њихових земаља чланица, с друге стране, у складу са исходом преговора између странака о узајамним преференцијалним концесијама за одређена вина, узајамном признавању, заштити и контроли имена вина и узајамном признавању, заштити и контроли ознака алкохолних пића и ароматизованих пића. Народне новине – Међународни уговори, бр. 14/02;
17. Закон о ратификацији Споразума о слободној трговини између Србије и Црне Горе и Републике Албаније. Сл. лист СЦГ– Међународни уговори, бр. 11/2004;

18. Закон о ратификацији Споразума о слободној трговини између Србије и Црне Горе и Републике Бугарске. Сл. лист СЦГ–Међународни уговори бр.7/2004; 11/2004-исправка;
19. Закон о ратификацији Споразума о слободној трговини између Савезне Републике Југославије и Републике Хрватске и Споразума између Србије и Црне Горе и Републике Хрватске о изменама и допунама Споразума о слободној трговини између Савезне Републике Југославије и Републике Хрватске. Службени лист СЦГ-Међународни уговори, бр. 6/2004. и 11/2004-исправка;
20. Закон о ратификацији Споразума о слободној трговини између Србије и Црне Горе и Републике Македоније. Службени лист СЦГ – Међународни уговори», бр. 15/2005;
21. Закон о ратификацији Споразума о слободној трговини између Савета министара Србије и Црне Горе и Владе Републике Молдавије. Службени лист СЦГ – Међународни уговори, бр. 13/2004. и 15/2004 – исправка;
22. Закон о ратификацији Споразума о слободној трговини између Србије и Црне Горе и Румуније. Службени лист СЦГ–Међународни уговори, бр. 8/2004; 11/2004 – исправка;
23. Јовичић Милена, ред. Анализа ефеката придруживања ЕУ, секторски приступ - извештаји експерата. Студија. СЦЕПП, Економски факултет у Београду и Министарство за економске везе са иностранством, Београд, јун 2003. године;
24. Закон о царинској тарифи. Службени гласник РС, бр. 62/2005;
25. Међународна конвенција о хармонизованом систему назива и шифарских ознака роба. Службени лист СРЈ – Међународни уговори, бр. 6/87, 14/91, 1/97;
26. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде. 2004. Секторске анализе. Студија, Београд, новембар 2004. године;
27. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде. 2004. Конкурентност пољопривреде Србије. Студија, Београд, новембар 2004. године;
28. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде. 2005. Анкетна форма тарифног листа. Институт за економику пољопривреде, Интерна документација.
29. Наредба о забрани увоза говеда, производа, сировина и отпадака од говеда из земаља са регистрованом БСЕ и ризиком од појаве БСЕ. Сл. гласник РС, бр. 120/2004;
30. Ниво просечне тарифне заштите у Србији и ЕУ. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Београд, 2005. године. ИЕП, интерна документација.
31. Ниво увозне заштите у Србији у 2004. години. Обрачунати тарифни еквиваленти према позицијама Царинске тарифе из 2001. године. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Београд, 2005. године. ИЕП, интерна документација.
32. Ниво увозне заштите у ЕУ, у 2004. години. Обрачунати тарифни еквиваленти према позицијама Царинске тарифе (HS 2000/2002). Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Београд, 2005. године. ИЕП, интерна документација.
33. Одлука о висини посебних дажбина при увозу пољопривредних и прехранбених производа. Службени лист СРЈ, бр. 10/2000, 11/2000, 14/2000, 5/2001, 15/2001, 34/2002 и 56/2002; Службени гласник РС бр. 45/2003, 56/2003, 115/2003, 16/2004, 48/2004, 23/2005, 56/2005, 72/2005, 38/2006. и 53/2006;
34. Одлука о разврставању робе на облике увоза и извоза. Службени гласник РС, бр. 73/2005, 114/2005;
35. Одлука о сезонским царинским стопама на увоз одређених пољопривредних производа. Службени гласник РС, бр. 65/2005;

36. Привремени споразум о трговинским и с њима повезаним питањима између Републике Хрватске и Еуропске заједнице. Народне новине–Међународни уговори, бр. 15/01;
37. Рабреновић Ј. "Постепено укидање царина". Интервју са Г. Живковим, пом. министра за пољопривреду за аналитику и аграрну политику. Политика, 10. јануар, 2006;
38. Raja. K. "WTO Agriculture meeting suspended over misunderstanding on AVEs". South North Development Monitor (SUNS), Geneva, 21 April 2005.
www.twinside.org.sg/title2/twninfo207.htm;
39. РЗС. 2005. Статистика спољне трговине за 2004. годину. Републички завод за статистику, Београд, Интерна документација;
40. РЗС. 2005а. Производња, откуп и продаја пољопривредно-прехранбених производа у 2004. години. Републички завод за статистику, Београд, Интерна документација;
41. Статистички годишњак Србије 2005. Републички завод за статистику Србије. Београд, октобар 2005.
42. Уредба о коришћењу средстава за подстицај извоза пољопривредних и прехранбених производа за 2004. годину. Службени гласник РС, бр.48/2004 и 70/2004 – исправке;
43. Уредба о коришћењу средстава за подстицај извоза пољопривредних и прехранбених производа за 2005 годину. Службени гласник РС, бр. 3/2005; 42/2005; 71/2005. и 81/2005;
44. Уредба о коришћењу средстава за субвенције произвођачима пољопривредних и прехранбених производа за 2006. годину. Службени гласник РС, бр. 5/2006;
45. Царински закон. Службени гласник РС, бр. 73/2003; 61/2005 и 85/2005;
46. СЕС. 2005. Proposal for a Council Regulation amending Regulation (EC) No 2007/2000 introducing exceptional trade measures for countries and territories participating in or linked to the European Union's Stabilisation and Association process. COM(2005) 417 final, Brussels, 12. 09. 2005;
47. Commission Regulation (EC) No 2487/2001 of 18 December 2001 amending Council Regulation (EC) No 2007/2000 as regards trade relations with Bosnia and Herzegovina, the Republic of Croatia, the former Yugoslav Republic of Macedonia, and the Republic of Slovenia. OJ L 335, 19. 12. 2001;
48. Council Regulation (EC) No 2007/2000 of 18 September 2000 introducing exceptional trade measures for countries and territories participating in or linked to the European Union's Stabilisation and Association process. OJ L 240, 23. 9. 2000;
49. Council Regulation (EC) No 2563/2000 of 20 November 2000 amending Regulation (EC) No 2007/2000 by extending to the Former Yugoslav Republic of Macedonia and the Federal Republic of Yugoslavia the exceptional trade measures for countries and territories participating in or linked to the European Union's Stabilization and association process and amending Regulation (EC) No 2820/98. OJ L 295, 23. 11. 2000;
50. Council Regulation (EC) No 374/2005 of 28 February 2005 amending Regulation (EC) No 2007/2000 introducing exceptional trade measures for countries and territories participating in or linked to the European Union's stabilisation and association process. OJ L 59, 05. 03. 2005;
51. WTO. Agreement on Agriculture.
www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm3_e.htm;